

Т. В. Лобода,

здобувач магістратури кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П.А. Шупика
ORCID ID: 0000-0002-1868-1698

В. М. Михальчук,

д. мед. н., професор, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування, Національний університет охорони здоров'я України імені П.А. Шупика, заслужений працівник охорони здоров'я України
ORCID ID: 0000-0002-5398-4758

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.9— 10.110

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ВОЄННИЙ ЧАС

T. Loboda,

Master's student of the Department of Healthcare Management and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine Kyiv, Ukraine

V. Mykhalchuk,

Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Healthcare Management and Public Administration, Shupyk National Healthcare University of Ukraine Kyiv, Ukraine

RESPONSIBILITY IN PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF HEALTH CARE IN WARTIME

В статті розглянуто питання змісту відповідальності в публічному управлінні в сфері охорони здоров'я в умовах військового стану. Галузь охорони здоров'я є важливим компонентом соціальної політики держави. Визначено, що ефективне функціонування та розвиток системи охорони здоров'я повинні забезпечити підвищення якості та тривалості активного життя населення, що є передумовою сталого соціально-економічного розвитку держави. На даний час в Україні існує нова реальність — воєнний стан, що диктує системі охорони здоров'я нові підходи в роботі медичної системи до надання допомоги як Збройним Силам України, так і цивільному населенню, тому питання відповідальності держави та органів виконавчої влади за роботу системи охорони здоров'я та забезпечення її спроможності в воєнний час набуває особливої актуальності. Публічне управління в сфері охорони здоров'я здійснюють представники державної влади, що впроваджують політику держави в галузі охорони здоров'я з метою забезпечення рівності громадян та окремих соціальних груп щодо вільного доступу до отримання медичних послуг. На даний час в Україні публічне управління в сфері охорони здоров'я ґрунтується на принципах та пріоритетах розвитку державної політики в медичній галузі, які визначені Конституцією України, нормативно-правовою базою щодо охорони здоров'я та порядку роботи механізму публічного управління в сфері охорони здоров'я. Визначено, що серед основних сфер відповідальності публічного управління в сфері охорони здоров'я виокремлюють наступні: якісне надання медичних послуг; вдосконалення системи управління організацією медичних послуг; забезпечення належної нормативно-правової системи в медичній сфері; адаптація сектору охорони здоров'я до зовнішніх умов середовища. В статті наведено комплексний механізм публічного управління системою охорони здоров'я в Україні, що визначений як взаємопов'язана система економічних, організаційно-правових, управлінських та мотиваційних механізмів. Обґрунтовано ключові положення відповідальності держави та органів виконавчої влади за розвиток системи охорони здоров'я військовослужбовців та цивільного населення й забезпечення її можливостей у воєнний час.

The article considers the content of responsibility in public administration in the field of health care in martial law. The healthcare sector is an important component of the state's social policy. It is determined that the effective functioning and development of the health care system should ensure the improvement of the quality and duration of active life of the population, which is a prerequisite for sustainable socio-economic development of the state. Currently in Ukraine there is a new reality — martial law, which dictates the health care system new approaches to the medical system to provide assistance to both the Armed Forces of Ukraine and the civilian population, so the responsibility of the state and executive authorities for the security system health and ensuring its capacity

in wartime becomes especially important. Public administration in the field of health care is carried out by government officials who implement state policy in the field of health care to ensure equality of citizens and certain social groups in terms of free access to health services. At present in Ukraine public administration in the field of health care is based on the principles and priorities of state policy in the field of health, which are defined by the Constitution of Ukraine, the legal framework for health care and the mechanism of public administration in the field of health care. It is determined that among the main areas of responsibility of public administration in the health care system are the following: quality provision of medical services; improving the management system of the organization of medical services; ensuring a proper regulatory system in the medical field; adaptation of the health sector to external environmental conditions. The article presents a comprehensive mechanism of public management of the health care system in Ukraine, which is defined as an interconnected system of economic, organizational, legal, managerial and motivational mechanisms. The key provisions of the responsibility of the state and executive bodies for the development of the health care system of servicemen and civilians and ensuring its capabilities in wartime are substantiated.

Ключові слова: публічне управління, охорона здоров'я, система охорони здоров'я, воєнний стан, відповідальність, механізм державного управління.

Key words: public administration, health care, health care system, martial law, responsibility, mechanism of public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На даний момент важливою сферою ринкової економіки є система охорони здоров'я, в результаті функціонування якої відбувається відновлення людського капіталу для розширеного відтворення через перерозподіл тимчасово вільних грошових коштів усіх учасників процесу відтворення — держави, населення та господарюючих суб'єктів.

Найбільшою цінністю є життя людини та її здоров'я, тому ключовою метою системи охорони здоров'я є забезпечення безперервності надання медичних послуг населенню. Здоров'я є не лише багатством окремої людини, а й багатством суспільства в цілому. Оскільки саме від стану здоров'я населення держави залежить, зокрема, благополуччя кожної людини та всього суспільства. Здоров'я є невід'ємною частиною розвитку людства та важливим індикатором майбутнього нації, а також чинником досягнення усього розмаїття цілей людини.

Головна мета публічного управління в галузі охорони здоров'я полягає в забезпеченні доступної медичної допомоги, в підвищенні ефективності медичних послуг, обсяг, вид та якість яких повинні відповідати захворюваності та потребам населення, спиратися на провідні досягнення медичної науки.

Ключовим завданням публічного управління в сфері охорони здоров'я є побудова системи, яка орієнтована на пацієнта та здатна забезпечити медичними послугами все населення держави. В стратегії Всесвітньої організації охорони здоров'я зазначається, що це можливо за наявності в країні комунікативної стратегії, що охоплює: державні заклади, медичних працівників та пацієнтів. Доступ до медичної інформації насамперед:

- мотивує населення до здорового способу життя;
- дає змогу пацієнтам самостійно керувати своїм станом та процесом лікування;
- координує медичну допомогу між лікарями;
- поліпшує комунікацію медичних працівників із державою.

Вітчизняна сфера охорони здоров'я перебуває в умовах постійних трансформаційних змін. Багаторівневість та розгалуженість її структури, перетворюючись

формує складні механізми управління в приватному та державному секторах охорони здоров'я. Чинну систему механізму управління потрібно розглядати, враховуючи мезо-, макро- та мікрочинники та застосування нових форм управління. На даний час в Україні існує нова реальність — воєнний стан, що диктує системі охорони здоров'я нові підходи в роботі медичної системи до надання допомоги як Збройним Силам України, так і цивільному населенню, тому питання відповідальності держави та органів виконавчої влади за роботу системи охорони здоров'я та забезпечення її спроможності в воєнний час набуває особливої актуальності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемним питанням розвитку та подальшого реформування вітчизняної сфери охорони здоров'я присвячено праці вітчизняних вчених, зокрема, М. Білінської, О. Баєва, Ю. Вороненко, Н. Герасименко, Л. Гриценко, З. Гладун, Д. Карамішева, В. Москаленко, Н. Нижник, Ф. Радиша, М. Солоненко, В. Шафранського та інших. Функціонування системи охорони здоров'я в межах ефективного публічного управління вивчалися багатьма науковцями, серед яких можна відзначити Н. Авраменко, М. Білінську, С. Вовк, П. Герасимову, І. Карамішеву, В. Лехан, Я. Радиша. Проте, враховуючи думки зазначених авторів, доводиться констатувати, що в Україні на даний час залишається певна кількість невирішених питань в публічному управлінні в галузі охорони здоров'я в воєнний час, що й обумовлює актуальність теми та потребує подальшого дослідження й систематизації.

МЕТОЮ СТАТТІ

Метою статті є дослідження змісту відповідальності в публічному управлінні в сфері охорони здоров'я в умовах воєнного стану.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На даний час в Україні, як в незалежній державі, організація належного рівня функціонування сфери

охорони здоров'я як однієї з важливіших складових розвитку соціальної сфери держави займає пріоритетне місце.

Конституцією України в статті 49 визначений обов'язок створення державою відповідних умов для надання доступного та ефективного медичного обслуговування для всіх, без винятку, громадян та гарантована безоплатність надання медичної допомоги в державних і комунальних медичних установах, мережа яких не має бути скорочена [8]. Отже, держава має сприяти розвитку закладів охорони здоров'я, але на практиці, на жаль, державні органи влади даних конституційних норм не дотримуються, зокрема:

- відбувається процес закриття та скорочення відділень наявних медичних установ;
- звільнення медичних працівників у містах та регіонах, що спричиняє "відтік" фахівців закордон;
- введення в державних закладах охорони здоров'я платних послуг;
- порушення санітарно-гігієнічних норм тощо.

Публічне адміністрування системи охорони здоров'я здійснюють представники державної влади, в деяких випадках вони не мають відповідного досвіду та необхідного рівня знань в даній сфері. На даний момент, можна констатувати, що мають місце ряд подій, що порушують визначені законодавством норми. За нанесену шкоду системі охорони здоров'я та населенню держави порушників необхідно притягти до особистої відповідальності. А державним органам влади необхідно посилювати моніторинг та контроль за дотриманням законності дій відповідальних осіб.

Публічне управління в сфері охорони здоров'я включає політику держави в галузі охорони здоров'я з метою забезпечення рівності громадян та окремих соціальних груп щодо вільного доступу до отримання медичних послуг.

Згідно позиції О. Оболенського, публічне управління потрібно розуміти як певний процес управління, що ґрунтується на волі людей і реалізовується суб'єктами, що визначені громадою з метою задоволення їх потреб та мети як об'єкту управління [7, с. 66].

Заслугує на увагу думка О. Базарної про те, що публічне управління пов'язано з ефективним функціонуванням цілої структури політичних установ та системи органів державної влади, а також передбачає включення певних зацікавлених сторін до розробки та впровадження державної політики [1, с. 60].

Також В. Авер'янов подає формулювання публічного управління як організаційної сили пристроїв, які беруть участь в управлінні спільною діяльністю людей з метою забезпечення організації та управління ними для вирішення загальних завдань цієї діяльності [7, с. 66].

Цікавою є думка О. Михайловської та Н. Філіпової про те, що публічне управління — це вплив суб'єкту управління, що має загальні повноваження на установу, відповідно до покладених на нього повноважень та важливих функцій.

Публічне управління сферою впливає на формування та ефективне використання людських ресурсів, саме медична галузь може виступати передумовою сталого економічного розвитку, що забезпечує конкурентоспроможність національної економіки на світовому рівні [3, с. 8].

Рис. 1. Елементи публічного управління системою охорони здоров'я

Джерело: [6, с. 23].

Як слушно вважає К. Ващенко, державне управління системою охорони здоров'я це чітко спрямована та скоординована робота щодо організації діяльності державних установ в галузі охорони здоров'я [4, с. 90].

Отже, публічне управління системою охорони здоров'я представляє собою складний процес, що включає в себе низку важливих елементів (рис. 1) та функцій.

В сучасних умовах до сфер відповідальності публічного управління в системі охорони здоров'я можна виокремити наступні:

- якісне надання медичних послуг;
- вдосконалення системи управління організацією медичних послуг;
- забезпечення належної нормативно-правової системи в медичній сфері;
- адаптація сектору охорони здоров'я до зовнішніх умов середовища.

На даний час в Україні публічне управління в сфері охорони здоров'я ґрунтується на принципах та пріоритетах розвитку державної політики в медичній галузі, які визначені Конституцією України, нормативно-правовою базою щодо охорони здоров'я та порядку роботи механізму публічного управління в сфері охорони здоров'я.

На рис. 2 зображено комплексний механізм публічного управління системою охорони здоров'я в Україні, що визначений як взаємопов'язана система економічних, організаційно-правових, управлінських та мотиваційних механізмів.

На сучасному етапі розвитку важливою умовою функціонування даного механізму є створення відповідної ефективної нормативно-правової бази, яка здатна забезпечити реалізацію суб'єктами управління існуючих інтересів громадян в галузі охорони здоров'я [6, с. 58].

З метою формування вітчизняної системи механізмів публічного управління охороною здоров'я можна виокремити наступні чинники (рис. 3).

24 лютого 2022 року Верховною радою України було введено воєнний стан через пряме повномасштаб-

Рис. 2. Механізм публічного управління системою охорони здоров'я

Джерело: [6; 9].

не вторгнення Росії на територію України. На даний час режим воєнного стану дозволяє працювати всім надавачам медичних послуг в межах вимог, встановлених для функціонування. Належна робота системи охорони здоров'я відбувається завдяки злагодженій роботі усіх ланок вітчизняної медичної галузі.

З метою забезпечення виконання Указу Президента "Про введення воєнного стану в Україні" від 28.11.2018 р., в державі було розпочато проведення відповідних заходів, зокрема, в наукових установах, які мають клініки, та в яких може бути розгорнуто до тисячі ліжок, проведено певну роботу з медичним персоналом, підготовлено всі необхідні запаси медикаментів. В 2018 році за ініціатииви Міністерства охорони здоров'я України в Верховній Раді було проведено круглий стіл на тему: "Готовність системи охорони здоров'я до роботи та міжвідомчої взаємодії в умовах воєнного стану". Метою даного круглого столу було напрацювання алгоритму взаємодії на випадок можливого загострення ситуації в державі, у зв'язку із введенням воєнного стану.

25 лютого 2022 року Міністерство охорони здоров'я ухвалило Наказ №379 "Щодо надання медичної допомоги в умовах воєнного стану військовослужбовцям, які беруть участь в операції Об'єднаних сил", відповідно до якого керівники структурних підрозділів з питань охорони здоров'я мають:

— організувати роботу всіх закладів охорони здоров'я, які перебувають у сфері управління з метою забезпечення безвідмовного надання медичної допомоги

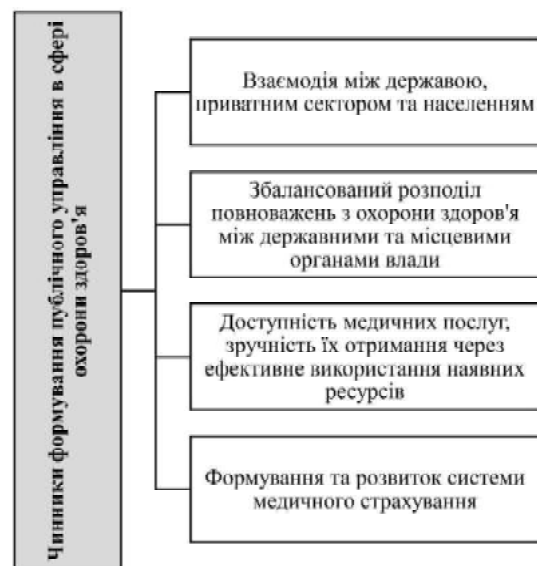
усім постраждалим та пораненим у цілодобовому режимі;

— забезпечити госпіталізацію постраждалих та поранених у найближчі заклади охорони здоров'я, які спроможні надати допомогу відповідно до профілю ураження [11].

Міністерство оборони України спільно з Міністерством охорони здоров'я України за залученням зацікавлених органів виконавчої влади сформували необхідну нормативно-правову базу щодо залучення цивільної системи охорони здоров'я держави до медичного забезпечення в воєнний час поранених військовослужбовців. Зокрема, Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову "Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України" від 31.10.2018 р. [10], яка визначає мету, принципи, організаційні основи системи військової охорони здоров'я, повноваження та відповідальність за її реалізацію, фінансове та ресурсне забезпечення, наукове супроводження військової охорони здоров'я, вирішення проблем військової медицини, а головне — відповідальність держави та органів виконавчої влади за розвиток системи військової охорони здоров'я і за-

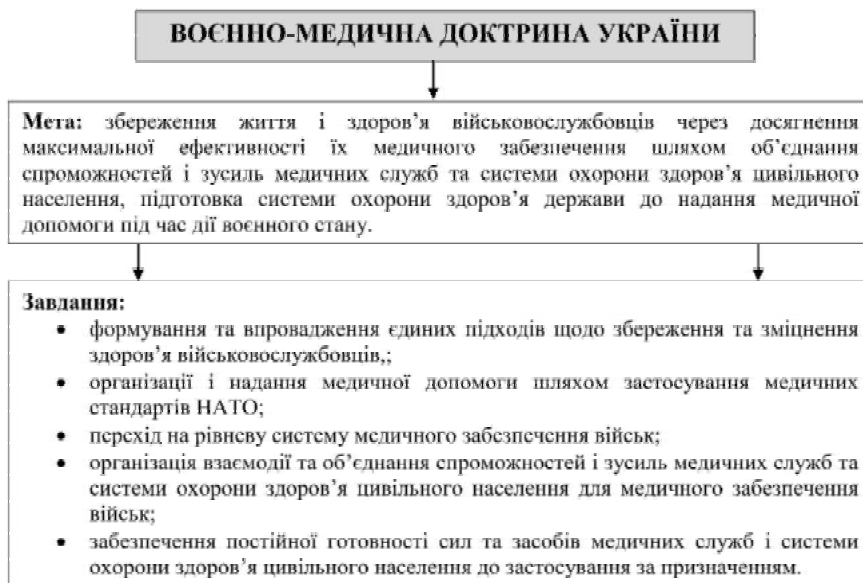
безпечення її спроможностей у воєнний час (рис. 4).

Реалізація положень Воєнно-медичної доктрини України забезпечується Кабінетом Міністрів України та органами державної влади відповідно до повноважень, визначених Конституцією України й законами України, а також командуванням Збройних Сил України та іншими військовими формуваннями.

Рис. 3. Чинники формування публічного управління в сфері охорони здоров'я

Джерело: [6, с. 65].

Рис. 4. Мета та завдання Воєнно-медичної доктрини України

Джерело: [10].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 352-р "Деякі питання медичного забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та поліцейських, які беруть участь в антитерористичній операції та здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації..." [2] визначається порядок залучення цивільних закладів охорони здоров'я обласних державних адміністрацій та НАМН України з метою надання вторинної і третинної медичної допомоги військовослужбовцям. Так, в межах адміністративно-територіальних одиниць мають бути утворені групи управління під керівництвом заступників керівників департаментів охорони здоров'я обласних державних адміністрацій із залученням представників органів управління медичним забезпеченням Збройних Сил України.

На час воєнного стану ключовими завданнями закладів охорони здоров'я та державних установ НАМН України, що залучаються для надання вторинної і третинної медичної допомоги пораненим (хворим) військовослужбовцям є:

- підготовка резерву профільних ліжок для прийому поранених (хворих) військовослужбовців;
- створення запасів лікарських засобів, медичних виробів, донорської крові та її препаратів;
- забезпечення можливості одночасного прийому не менше 10—15 осіб поранених (хворих) військовослужбовців.
- з метою надання медичної допомоги військовослужбовцям передбачено залучити біля 21 тис. госпітальних ліжок у 280 цивільних закладів охорони здоров'я [9].

Відповідальність держави та органів виконавчої влади за розвиток системи охорони здоров'я військовослужбовців і забезпечення її можливостей у воєнний час полягає у наступному:

- Міністерство охорони здоров'я України забезпечує готовність визначених закладів охорони здоров'я та інших необхідних сил та засобів для надання ме-

дичної допомоги військовослужбовцям під час дії воєнного стану;

- обласні державні адміністрації за участю органів місцевого самоврядування визначають за пропозицією Міністерства оборони України заклади охорони здоров'я комунальної власності, які можуть бути залучені для надання вторинної і третинної медичної допомоги;

- НАМН України забезпечує надання консультативної та методичної допомоги закладам охорони здоров'я, що надають медичну допомогу в час воєнного стану [9].

Управління системою медичного забезпечення військ у воєнний час та під час надзвичайних ситуацій здійснюється в єдиній системі управління військами відповідно до законодавства України.

Держава забезпечує орієнтування та залучення вітчизняної промисловості на покриття потреб військової медицини в частині проектування та виробництва вітчизняного наземного, водного та авіаційного транспорту, який легко адаптується до потреб евакуації поранених та хворих. Програми підготовки медичних фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів у вищих медичних закладах освіти мають передбачати вивчення відповідних розділів щодо медичного забезпечення військ і цивільного населення у воєнний час та під час надзвичайних ситуацій. Медичний персонал береться на військовий облік за профілем підготовки та включається до мобілізаційного резерву [5, с. 398].

На даний момент на тлі ракетних ударів по закладах охорони здоров'я спостерігається адаптація вітчизняної системи охорони здоров'я до таких змін. Міністерство охорони здоров'я в цілодобовому режимі робить все можливе, щоб надання медичних послуг відбувалось якісно та вчасно. Статистика та ведення обліку від первинної ланки допомагає ретельно зрозуміти потреби системи охорони здоров'я з метою покращення надання медичних послуг цивільному населенню. Реформа медичної галузі, яка триває й досі має обов'язково продовжуватись, зокрема, мають розвиватися інвестиції в інфраструктуру системи охорони здоров'я, адаптуватись підходи та забезпечення надання медичних послуг.

ВИСНОВКИ

Сфера охорони здоров'я представляє собою галузь діяльності держави, метою якої є організація та забезпечення доступного медичного обслуговування населення, збереження та підвищення його рівня здоров'я. На даний час здоров'я слід розглядати як соціально значимий феномен, за рівнем стану якого визначають ступінь добробуту та розвитку суспільства. Діюча система управління сферою охорони здоров'я розглядається як комплекс завдань держави та суспільства, в реалізації яких приймають участь сектори народного господарства та різні структури управління.

Необхідним для належного функціонування закладів охорони здоров'я та забезпечення населення доступни-

ми та високоякісними медичними послугами під час воєнного стану є управлінський та ресурсний супровід. Публічне управління в сфері охорони здоров'я виконує одну з найважливіших функцій у здійсненні внутрішньої політики держави, що ґрунтується на прийнятті державно-управлінських рішень з метою реалізації концепції надання доступної медичної допомоги всім громадянам країни. Управління закладами охорони здоров'я ґрунтується на принципах системності, юридичної відповідальності, безперервного професійного розвитку й враховує певну низку зовнішніх та внутрішніх чинників.

Саме держава формує виконання нормативно-правової бази діяльності служб охорони здоров'я, структур сектора безпеки держави та цивільної системи охорони здоров'я; здійснює фінансове і ресурсне забезпечення потреб цивільного населення у воєнний час. Міністерство охорони здоров'я України спільно з Міністерством оборони України у воєнний час формують та утримують визначену кількість територіальних госпітальних баз відповідно до їх повноважень для медичного забезпечення військовиків та цивільного населення.

Література:

1. Базарна О. В. Поняття, суть, природа публічного управління та державного управління. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: Збірник наукових праць. 2012. № 1. Ч. 2. С. 60—62.
2. Деякі питання медичного забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та поліцейських, які беруть участь в антитерористичній операції та здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 352-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.05.2022).
3. Долот В. Д. Механізми державного управління ціноутворенням в системі охорони здоров'я України: автореф. дис. ... д. наук з держ. упр.: 25.00.02, Харків, 2018. 36 с.
4. Долотенко Є. В. Особливості державного управління системою охорони здоров'я в Україні. Держава та регіони. Сер.: Державне управління. 2014. № 1. С. 90—94.
5. Жаховський В. О., Лівінський В. Г. Воєнно-медична доктрина України як інструмент державного управління та формування системи медичного забезпечення військ і цивільного населення у воєнний час. Вісник Національного університету оборони України. 2014. № 6 (43). С. 397—403.
6. Карлаш В. В. Механізми державного регулювання охорони здоров'я населення України: дис. ... к. наук з держ. упр.: 25.00.02, Харків, 2020. 255 с.
7. Козак В. І. Публічне управління в системі координат української державності Ефективність державного управління. 2015. Вип. 44 (1). С. 66—71.
8. Конституція України [Електронний ресурс]: Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed19960628> (дата звернення: 07.05.2022).
9. Міністерство охорони здоров'я України (2022). URL: <https://moz.gov.ua/> (дата звернення: 07.05.2022).

10. Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету міністрів України від 31.10.2018 р. №910 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.05.2022).

11. Щодо надання медичної допомоги в умовах воєнного стану військовослужбовцям, які беруть участь в операції Об'єднаних сил [Електронний ресурс]: Наказ МОЗ України від 25.02.2022 р. №379. URL: <https://moz.gov.ua/> (дата звернення: 07.05.2022).

References:

1. Bazarna, O. V. (2012), "The concept, essence, nature of public administration and public administration", *Visnik Shidnoukrayinskogo nacionalnogo universitetu imeni Volodimira Dalya: Zbirnik naukovih prac*, vol. 1, no. 2, pp. 60—62.
  2. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Order "Some issues of medical support of servicemen, privates and police officers involved in the anti-terrorist operation and measures to ensure national security and defense, repulse and deter the armed aggression of the Russian Federation in Donetsk and Luhansk regions", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/352-2017-%D1%80#Text> (Accessed 7 May 2022).
  3. Dolot, V.D. (2018), "Mechanisms of state management of pricing in the health care system of Ukraine", Thesis for the scientific degree of a Doctor of Science, *Mechanisms of public administration*, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.
  4. Dolotenko, Ye.V. (2014), "Features of public administration of health care in Ukraine", *State and regions. Ser.: Governance*, vol. 1, pp. 90—94.
  5. Zhakhovsky, V.O. and Livinsky, V.G. (2014), "Military medical doctrine of Ukraine as an instrument of public administration and the formation of a system of medical support for troops and civilians in wartime", *Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, vol. 6 (43), pp. 397—403.
  6. Karlash, V.V. (2020), "Mechanisms of state regulation of public health in Ukraine", Ph.D. Thesis, *Mechanisms of public administration*, National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv, Ukraine.
  7. Kozak, V.I. (2015), "Public administration in the coordinate system of Ukrainian statehood", *Efficiency of public administration*, vol. 44 (1), pp. 66—71.
  8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 7 May 2022).
  9. Ministry of Healthcare of Ukraine (2022), available at: <https://moz.gov.ua/> (Accessed 7 May 2022).
  10. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), The Order "On approval of the Military Medical Doctrine of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-%D0%BF#Text> (Accessed 7 May 2022).
  11. The Ministry of Healthcare of Ukraine (2022), The Order of Ukraine "Concerning the provision of medical care in martial law to servicemen participating in the operation of the United Forces", available at: <https://moz.gov.ua/> (Accessed 7 May 2022).
- Стаття надійшла до редакції 14.05.2022 р.*